

2/6

SNÖMODD

2/6

DEN ENGELSKE romanförfattaren, naturvetaren och förvaltningsmannen C P Snow har utgivit en serie föreläsningar vid Harvard om *Science and government* (Harvard University Press, 2: 50 dollar). Större delen av den lilla skriften redogör för en strid före och under världskriget mellan två av regeringens anlitade naturforskare, Henry Tizard och F A Lindemann (av sin gode vän Churchill upphöjd till lord Cherwell). Till en början hade Tizard regeringens förtroende och organiserade med stöd av vetenskapligt mera betydande kolleger, det radarsystem som blev ett huvudsakligt vapen mot den tyska flygbombningen från och med sommaren 1940. Lindemann stod i opposition mot detta projekt och förordade andra enligt Snøws mening mindre effektiva försvarsmedel. Då Churchill kom till makten blev rollerna omkastade. Lindemann fick ledningen, Tizard förvisades till honorära poster. På Lindemanns förslag igångsattes den strategiska bombningen av de tyska städerna i avsikt att krossa den tyska industrin och framför allt den tyska motståndsviljan. Betydelsen av denna aktion är omstridd; säkert synes vara att Lindemann i sina projekt måttlöst överskattade bombningens möjligheter och att den kritik som

framfördes, bland andra av Tizard och Blackett (senare Nobelpristagare i fysik), i stor omfattning var riktig. Genom Churchills obergänsade tillit till Lindemann blev därför, anser Snow, de engelska krigsansträngningarna delvis felriktade.

Detta parti av skriften är av intresse såsom ett nytt bidrag till andra världskrigets historia. Men när Snow söker generalisera de gjorda erfarenheterna och fastslå hur förhållandet mellan regering och naturforskare bör gestalta sig i atomvapnets tidsålder framför han, såvitt jag kan förstå, endast synpunkter vilkas trivialitet eller ohållbarhet kontrasterar mot den myndiga, smått profetiska tonen i förkunnelsen.

Det är ett bisarrt förhållande, börjar Snow, att i "varje avancerat industriellt samhälle i vår tid de avgörande valen träffas av några få, i hemlighet, och, åtminstone i sin legala gestaltning, av män som inte kan ha förstahandskunskap om vad dessa val är beroende av och vilka resultat de får". Snow tänkte tydligen främst på de beslut som skilda regeringar måste fatta om konstruktion och användning av atomvapen. Men det läge han i de citerade orden tecknar är uppenbarligen inte nytt. Vore sig det gäller vapen eller krig eller hälsovård eller ekonomiska reformer har de stora historiska avgörandena, efter lika väl som före demokratis genombrott, fattats av politiska ledare, som i regel självfallet inte kunnat vara experter på de områden det gäller. De har måst lita till experter eller, rättare sagt, bestämma sig för vilka experter de, när det gäller en åtgärds tekniska förutsättningar, skall lita på. Det är inte behövt för en statsman att kunna kärnfysik för att fatta ståndpunkt rörande tillverkning och bruk av atomvapen; det är nog om han har klart för sig vapens verkningar och har en bild av de politiska konsekvenserna. Tanken att en politiker egentligen borde vara atomspecialist i dagens läge är lika orimlig som att begära att en enskild person borde vara specialist på elektricitet och motorer för att åka spårvagn eller flyga i ett jetplan.

I slutet av skriften hävdar Snow att naturvetenskapsmän bör få större inflytande på den politiska

C P Snow.

ledningen. Han anför härvid ett annat motiv än det nyss berörda. Forskarna har, förklarar han utan vidare, i genomsnitt större "förutseende" (foresight) än andra människor. Påståendet synes helt godtyckligt och stöds inte av vare sig erfarenhetsskäl eller resonemang, blott allmänna fraser. Denna gamla Platonska tanke om styrelse genom specialister borde, tycker man, i våra dagar vara definitivt diskvalificerad. Det går inte att låta generaler bestämma om krig, läkare om sjukhusbyggnad, professorer i nationalekonomi om beskattning och professorer i statskunskap om författningen. Experternas roll som inspiratörer och rådgivare är erkänd, lika erkänt borde vara att avgörandet innebär avvägningsproblem som är de i annan ordning legitimerade politikernas sak. Historien om striden mellan Tizard och Lindemann är intet stöd för Snøws förslag; den visar blott det självklara att både politiker och experter kan ta fel.

HERBERT TINGSTEN

15/6

Nerman om demokrati

TURE NERMAN har i en liten skrift, som är avsedd för folkbildningsarbetet, behandlat *Demokrati och diktatur* (Bokförlaget Liber, 8:—). Det är en väl användbar översikt, skriven med författarens vanliga iver och schvung. Värdefullt är att Nerman vänder sig mot diktatur och kolonisation i alla former. "Med år 1960 har den gamla västliga kolonisationen till 75 % givit rum för fria stater, medan Ryssland och Kina nu utgör nya kolonialimperier." Vad man främst saknar i skriften är en precis och objektiv framställning av de idéer som uppstår de skilda statsformerna. Nerman är benägen att glida ut i väl allmänna och subjektivt värderande resonemang i stället för att fixera centralpunkterna i den historisk-politiska debatten.

HERBERT TINGSTEN.